

Lainsäädäntö ja sen muutokset

Maa- ja metsätalousministeriö, ruokaosasto

Hannu Miettinen
Maaria Hackzell
Sanna Viljakainen
Eeva Saarisalo
Kirsti Huovinen

Hyönteisseminaari, Ruokavirasto, Helsinki 18.1.2019

Elintarvikelain uudistus ⁽¹⁾

Säätelyä puretaan ja hallinnollista taakkaa kevennetään elintarvikeeturvallisuutta vaarantamatta

- uudistetaan elintarvikelainsäädännön kokonaisuus ml. elintarvikehygieniasetukset
- EU-lainsäädäntöviittauksia vähennetään, terminologiaa yhdistetään
- elintarvikevalvonnan **riskiperusteisuuden korostaminen** → valvontaa sinne, missä eniten tarvetta
- valvonnan fokus huoneistosta **toiminnan valvontaan**
- **ensisaapumisvalvonta** osaksi yleistä elintarvikevalvontaa

Elintarvikelain uudistus (2)

Uusia valvontakäytäntöjä – uusia viranomaistehtäviä

- verkkokauppa, etämyynti
 - näytteenotto tunnistautumatta - internetsivuston sulkeminen
- viranomaisyhteistyötä harmaa talouden torjuntaan
 - toimijan luotettavuuden arviointi - **velvoitteidenhoitoselvitys** Harmaan talouden selvitysyksiköltä
- tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa
- uusien vientimarkkinoiden avaaminen elintarvikkeille
 - vientivalvonta - vientitodistukset

3

Elintarvikelain uudistus (3)

Valvontamaksut

- **riskiperusteisuuden tukeminen** maksujärjestelmän muutoksilla hallitusohjelman linjausten mukaisesti
- maakuntien tekemästä suunnitelmallisesta elintarvikevalvonnasta **vuosittain perittävä valvonnan perusmaksu**
 - kalenterivuoden alussa perittävä valvonnan perusmaksu 150 €
 - perusmaksun ulkopuolella alkutuotannon toimijat, kyläkaupat, yleishyödylliset yhteisöt
 - pienimuotoinen elintarvikealan toiminta, jossa vuotuinen liikevaihto alle 10.000 € → toimijan ei katsota kuuluvat suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piiriin → valvonnan perusmaksua ei peritä

4

Elintarvikelain uudistus (4)

- **vuosimaksun lisäksi** maakunnan hyväksymän taksan mukainen suoriteperusteinen maksu
 - elintarviketoiminnan rekisteröinti, alkutuotantopaikan ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen, kontaktimateriaalitoimijan ilmoitus
 - valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset
 - uusintatarkastukset: Oiva, kehotuksen noudattaminen, pakkokeinojen noudattaminen
 - vientivalvonta, vientitodistukset
- **vuosimaksun sijasta**
 - maksu elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä toimivissa elintarvikehuoneistoissa **tai** teurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa

5

Elintarvikelain uudistus (5)

Aikataulu

- MMM:n lainsäädäntöhanke elintarvikelain uudistamiseksi 4/2016
- VN 29.11.2018 → **HE 262/2018** eduskuntaan:
<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+262/2018>
- suunniteltu voimaantulo **1.1.2021** samaan aikaan maakuntauudistuksen kanssa

6

Kansallisen elintarvikehygienialainsäädännön uudistus

Elintarvikelain rinnalla uudistetaan kansallinen elintarvikehygienialainsäädäntö, joka koottaisiin kolmeen asetukseen:

- **MMM**a elintarvikehygieniasta
- **MMM**a elintarvikevalvonnasta
- **MMM**a zoonooseista

7

EU:n elintarvikehygienialainsäädännön muutos ⁽¹⁾

- komissio valmistelee eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen (EY) N:o 853/2004 muutosta
- liitteeseen III lisättäisiin uusi jakso XVII: Elintarvikkeeksi tarkoitetut hyönteiset
- 1. asetusluonnos komission hygienia työryhmässä 30.11.2018
- käsittely jatkuu kevään 2019 aikana, asetusluonnos muuttunee vielä
- asetusmuutos tulisi voimaan 20 pv asetuksen julkaisemisesta
- taustalla EFSA:n riskiprofiili elintarvike- ja rehuhyönteisistä (2015): <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4257>

8

EU:n elintarvikehygienialainsäädännön muutos ⁽²⁾

Asetusluonnoksen alustavaa sisältöä:

- määritellään, mitä hyönteisellä tarkoitetaan (viittaus uuselintarvikeasetukseen)
- hyönteisiä saa käyttää elintarvikkeiden tuotantoon ja toimittaa markkinoille elintarvikkeeksi vain, jos ne täyttävät hygieniasetuksen (EY) N:o 853/2004 jakson XVII vaatimukset
- sallittujen hyönteislajien osalta viittaus uuselintarvikeasetukseen
- hyönteisten ravinnoksi ei-eläinperäisiä tuotteita tai tiettyjä sivutuoteasetuksen mukaisia luokan 3 eläinperäisiä tuotteita (ravinto/hyönteiset eivät saa olla kosketuksessa muuhun eläinperäiseen materiaaliin), ravinto ei saa sisältää lantaa, ruokajätettä tai muuta jätettä

9

EU:n elintarvikehygienialainsäädännön muutos ⁽³⁾

Keskustelussa:

- mikä on alkutuotantoa ja siihen liittyvää toimintaa?
- termi "feed"/"substrate for feeding"?
- hyväksytyt/rekisteröity elintarvikehuoneisto?
- mikrobikriteerin asettaminen?
- komission ohjeistusta?

10

EU:n elintarvikehygienialainsäädännön muutos ⁽⁴⁾

Mahdollisia vaikutuksia:

- vaikutukset riippuvat asetusmuutoksen lopullisesta sisällöstä
- alkutuotannon linjauksen muutos?
 - * alkutuotanto vs. elintarvikehuoneistotoiminta
- elintarvikehuoneiston hyväksymisvaatimus?
 - * hyväksymishakemus, -tarkastus, -päätös, tunnustusmerkki, valvonta
- mikrobikriteeri?
 - * omavalvontanäytteenotto

11

Uuselintarvikkeet

- Mikä tahansa elintarvike, jota ei ole käytetty merkittävässä määrin ihmisravinnoksi Euroopan alueella ennen 15. toukokuuta 1997, ja joka kuuluu vähintään yhteen asetuksessa mainittuun luokkaan
 - Vaikka hyönteisiä on syöty ja syödään perinteisesti useissa kolmansissa maissa, Euroopassa hyönteisiä on syöty vain hyvin vähän tai ei lainkaan
 - Hyönteiset kuuluvat luokkaan ”elintarvikkeet, jotka koostuvat, ovat peräisin tai on valmistettu eläimistä tai niiden osista”
- Hyönteisten katsotaan olevan uusielintarvikkeita
- Markkinoille päästäkseen niiden turvallisuus arvioidaan erillisellä lupamenettelyllä (hakemus- tai ilmoitusmenettely)

12

Uuselintarvikelainsäädäntö

- Tarkoituksena varmistaa EU-markkinoiden tehokas toiminta ja turvata korkeatasoinen ihmisten terveyden ja kuluttajien etujen suojeleminen
- Vanhan uuselintarvikeasetuksen (EY) N:o 258/97 sanamuodon epätasällisyyden vuoksi osa jäsenmaista (kuten Suomi) tulkitsti, etteivät kokonaiset eläimet kuuluneet asetuksen soveltamisalaan ja salli kokonaiset hyönteiset elintarvikemarkkinoilla
- Uuden uuselintarvikeasetuksen (EU) 2015/2283 mukaan myös kokonaiset hyönteiset kuuluvat selkeästi uuselintarvikeasetuksen piiriin (sovellettu täysmääräisesti 1.1.2018 alkaen)
- Maissa, joissa kokonaiset hyönteiset olivat laillisesti elintarvikemarkkinoilla vanhan uuselintarvikeasetuksen mukaan, sovelletaan ns. siirtymäaika
→ saavat olla markkinoilla elintarvikkeena 2.1.2020 asti, mikäli niistä on jätetty hakemus 1.1.2019 mennessä
- Muut EU-maat saavat itse päättää, soveltavatko he siirtymäsäännöstä vaiko ei

13

Siirtymäaikana sallitut hyönteislajit

- *Acheta domesticus* (kotisirikka)
- *Alphitobius diaperinus* larvae (kanatunkkarin toukka, "buffalomato")
- *Apis mellifera* male pupae (mehiläinen, kuhnuritoukka)
- *Grylloides sigillatus* (trooppinen kotisirikka)
- *Hermetia illucens* larvae (mustasotilaskärpäsen toukka)
- *Locusta migratoria* (idänkulkusirikka)
- *Schistocerca gregaria* (aavikkokulkusirikka)
- *Tenebrio molitor* larvae (jauhopukin toukka, "jauhomato")

Nämä hyönteislajit olivat laillisesti elintarvikemarkkinoilla jossain jäsenmaassa vanhan asetuksen aikaan ja niistä tai niistä valmistetuista tuotteista on jätetty 1.1.2019 mennessä uuselintarvikeasetuksen mukainen hakemus komissiolle. Nämä kokonaiset hyönteiset saavat olla markkinoilla 2.1.2020 asti tai siihen asti, kunnes komissio on tehnyt päätöksen asiasta.

14

Hyönteisistä jätetyt ilmoitukset (perinteiset elintarvikkeet kolmansista maista)

- Perinteiseksi elintarvikkeeksi katsotaan turvallinen elintarvike, jota on käytetty vähintään 25 vuoden ajan jatkuvasti osana kolmannen maan merkittävän (vähintään 1/3) väestöosan tavanomaista ruokavaliota
- Jätetyt ilmoitukset:
 - *Aegiale hesperiaris* (*Aegiale hesperiaris* -perhosen toukka, "maguey-mato")
 - *Grylloides sigillatus* (trooppinen kotisirkka)
 - *Liometopum apiculatum* larvae, pupae (*Liometopum apiculatum* -muurahaisen toukka ja kotelo)
 - *Liometopum occidentale* larvae, pupae (*Liometopum occidentale* -muurahaisen toukka ja kotelo)
 - *Acheta domesticus* (kotisirkka)
 - *Tenebrio molitor* larvae (jauhopukin toukka, "jauhomato")

Nämä hyönteislajit tai niistä valmistetut tuotteet ovat sallittuja EU:ssa vasta, kun komission on käsitellyt ilmoituksen ja julkaissut ilmoitusta koskevan päätöksen.

Hakemus- ja ilmoitusyhteenvedot löytyvät komission nettisivuilta

https://ec.europa.eu/food/safety/novel_food/authorisations/summary-ongoing-applications-and-notifications_en

5

Rehulainsäädäntö

- Hyönteiset ovat tuotantoeläimiä, joten kaikki rehulainsäädäntö pätee siitä riippumatta, mihin tarkoituksiin hyönteisiä kasvatetaan:
 - Rehuhygieniasetus (EY 183/2005) – toimijan velvollisuudet
 - TSE-asetuksen rehukiellot (EY 999/2001 – mitä saa syöttää millekin eläimille)
 - Haitallisten aineiden enimmäismäärät (EY 2002/32)
 - Asetus rehun lisäaineista (EY 1831/2003) – sallitut lisäaineet (ml vitamiinit, hivenaineet, entsyymit)
 - Rehuista ilmoitettavat tiedot (EU 767/2009) - pakkausmerkinnät
 - Rehulaki 86/2008 muutoksineen
 - Kansallisesti säädetty: rehussa ei saa olla salmonellaa
 - ym

16

Hyönteisten rehukäyttö

- EU asetuksella 2017/893 muutettu TSE- ja sivutuoteasetusta:
 - Seitsemästä hyönteislajista valmistettu prosessoitu valkuainen (PAP) sallittiin vesiviljelyeläinten rehussa (sivutuotediassa tarkemmin)
 - EU:ssa on valmistelussa hyönteis-PAP'in käytön salliminen siipikarjalle – ajankohta vielä auki
- Käsitellyt, ei prosessoidut (kuivattu/kuumennettu/pakastettu): Ok lemmikkieläimille, mutta ei saa syöttää elintarviketuotantoeläimille
- Elävät hyönteiset rehuna: näille ei ole vielä sääntöjä, yleiset vaatimukset rehun turvallisuudesta pätevät. *Jäsenvaltioiden kannat sallimisesta vaihtelevat, tarve yhteiselle/kansalliselle lainsäädännölle keskustelussa EU:ssa.*

17

Sivutuotelainsäädäntö

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus eläimistä saatavista sivutuotteista (EY1069/2009) ja sen toimeenpanosta annettu komission asetus (EU142/2011)
 - rehuna käytettävien hyönteisten prosessointivaatimukset
 - laitoshyväksynät
 - lannan käsittelyvaatimukset
 - ei sovelleta eläviin hyönteisiin
- Kansallinen laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)

18

Hyönteisjauhon tuotanto, elintarviketuotantoeläinten ruokinta (EU 142/2011, liitteet IV ja X)

- Sallitut hyönteislajit: sotilaskärpänen, huonekärpänen, jauhopukki, kanatunkkari, kenttäsirikka, kotisirikka ja trooppinen kotisirikka
- Ruokajätteen käyttö ruokinnassa kielletty
- Hyönteisten käsittelyvaatimukset: Asetuksen 142/2011 menetelmät 1-5 mahdollisia, partikkelikoko ja lämpökäsittelyvaatimukset (aika, lämpötila ja paine). Menetelmät rajuja hyönteisille.
- Lisäksi menetelmä 7: Mikä tahansa toimivaltaisen viranomaisen turvalliseksi katsoma käsittelymenetelmä
 - Mikrobiologinen puhtaus, raja-arvot: Salmonella, Enterobacteriaceae, Clostridium perfringens

19

Komission auditoinnit

Use of insects as feed

Objective	To evaluate the level of official controls on the use of insect protein as feed material for aquaculture.
Project summary	The project comprises audits in 2018 and 2019 and will conclude with an overview report. Its results will be discussed with the Member States.
Outputs	• 2 audits to Denmark and the Netherlands.

- NL auditoinnin numero 2018-6339 – ei vielä julkaistu.
https://ec.europa.eu/food/audits_analysis/audit_programmes_en

20

Use of insects as feed

Objective	To verify how Member States perform official controls on the production, trade and use of insects in feed and insect proteins in feed for aquaculture.
Project summary	<p>The project is mainly focussed on the last amendment of Regulation (EC) No 999/2001¹⁷ and Commission Regulation (EU) No 142/2011¹⁸ which entered into force on 1 January 2018. In addition, the project will also assess controls on the placing on the market of insects as feed for pet and farmed animals (see Art 15 of Regulation (EC) No 178/2002)¹⁹.</p> <p>Following a desk study and one audit in 2018, two further audits are planned in 2019. The project will conclude with an overview report and discussion with the Member States in 2020. At this stage it is not envisaged that there will be further audits, however, as this is a dynamic and growing sector, there may be a need to do so, depending on the outcome of the scheduled audits and possible changes in feed legislation.</p>
Outputs 2019	Two audits to France and Germany.

https://ec.europa.eu/food/audits_analysis/audit_programmes_en

21

